ਪੱਪੂ ਤਿਵਾਰੀ

ਬਨਾਮ

ਝਾਰਖੰਡ ਦੀ ਰਾਜ

(2021 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1492)

ਜਨਵਰੀ 31, 2022

[ਸੰਜੈ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ ਅਤੇ ਐਮ. ਐਮ. ਸੁੰਦਰੇਸ਼, ਜੇ.ਜੇ.]

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860: ਧਾਰਾਵਾਂ 302/34 – ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ, 1959 – ਧਾਰਾ 27 – ਕਤਲ – ਪੰਜ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮਰਹੂਮ ਉੱਤੇ ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਜਖਮ ਕੀਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਗਈ – ਦੋਸ਼ੀ ਪੀ ਨੇ ਮਰਹੂਮ ਉੱਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਚਾਕੂ ਮਾਰੇ– ਧਾਰਾਵਾਂ 302/34 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ, ਅਤੇ ਪੀ ਨੂੰ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਦੇ ਛੱਡੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ – ਇਸ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਫੈਸਲਾ: ਜਿਹੜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਐਲ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ, ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਉੱਤੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਲੀਬੀ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਉਤਾਰਿਆ – ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ – ਇਸ ਲਈ, ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਅਲੀਬੀ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਜਿਹੜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪੀ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ, ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਉੱਤੇ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਉੱਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪਾਉਣ – ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਤਾਰੀਖਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਕੋਈ ਐਂਟੀ ਡੇਟਿੰਗ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ – ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 157 ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ – ਘਟਨਾ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ ਉੱਤੇ, ਫਰਦੇਯਾਨ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਇਨਕੁਆਸਟ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਉਸੇ ਦੇ 25 ਮਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੀ ਗਈ – ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ – ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਖਾਮੀ ਸੀ – ਇਨਕੁਆਸਟ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮਰਹੂਮ ਦੇ ਜਖਮਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਤਰ ਵਿੱਚ ਥੋੜਾ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ – ਇਨਕੁਆਸਟ ਰਿਪੋਰਟ ਸਬਸਟੈਂਟਿਵ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮਰਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ – ਮੌਤ ਅਸਵਾਭਾਵਿਕ ਸੀ, ਇਹ ਇੱਕ ਕਤਲ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ – ਜਖਮ ਸਨ – ਦੋ ਫਾਇਰ ਆਰਮ ਜਖਮਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਥੇ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਜਖਮਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ – ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਜ਼ਦੀਕੀ

ਅਤੇ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਪੜਾਅ ਤੱਕ ਦੇਖੀ ਗਈ ਹੈ – ਮੈਡੀਕਲ ਅਤੇ ਨੇਤਰ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ – ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅੱਖਾਂ ਦੇਖੀ ਕਹਾਣੀ, ਜੋ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਹੈ, ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ – ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਮਿਲ ਸਕੇ।

ਵਿਜੇ ਪਾਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ. ਦਿੱਲੀ (2015) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 749 : [2015] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 394; ਜਿਤੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਹਰਿਆਣਾ (2016) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 604 : [2014] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 408; ਸੁਦਰਸ਼ਨ & ਅਨ੍ਹ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ (2014) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1312 : [2014] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 437; ਮੰਲਾ ਬਕਸ & ਓਰਸ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਰਾਜਸਥਾਨ (1983) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 379; ਸੁਰੇਸ਼ ਰਾਯ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਬਿਹਾਰ (2000) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 84 : [2000] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 796; ਸੁਰਜਨ & ਓਰਸ. ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1956 ਐਸ.ਸੀ. 425; ਪੇਡਾ ਨਾਰਾਇਣਾ & ਓਰਸ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (1975) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 153 : [1975] ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 84; ਯੁਗੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮਲਤਾਬਿਰ ਸਿੰਘ & ਓਰਸ. (2017) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 195 : [2016] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 713; ਤੇਇਸ਼ੀਨ ਪੋਨਾਵਾਲਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ (2018) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 72 : [2018] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1; ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਸਿੰਘ & ਓਰਸ. ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਐਮ.ਪੀ. (2011) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 136 : [2011] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 282 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਕੇਸ ਲਾ ਰੈਫਰੈਂਸ

[2015] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 394 ਪੈਰਾ 16 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2012] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 408 ਪੈਰਾ 16 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2014] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 437 ਪੈਰਾ 27 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1983] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 379 ਪੈਰਾ 29 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2000] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 796 ਪੈਰਾ 29 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1956 ਐਸ.ਸੀ. 425 ਪੈਰਾ 29 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1975] ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 84 ਪੈਰਾ 29 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2016] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 713 ਪੈਰਾ 30 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2018] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1 ਪੈਰਾ 31 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2011] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 282 ਪੈਰਾ 34 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲਾਤੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ: ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1492 ਦਾ 2021.

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਐਟ ਰਾਂਚੀ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 07.05.2012 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 398 ਦਾ 2002.

ਨਾਲ

ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1202-1203 ਦਾ 2014.

ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿਨਹਾ, ਰਾਕੇਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਮਿਸ ਮੋਹੁਆ ਸਿਨਹਾ, ਨਵਲੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਸਿਧਾਰਥ ਸਿੰਘ, ਸ਼ੇਖਰ ਕੁਮਾਰ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ.

ਤਪੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਏ.ਏ.ਜੀ., ਆਦਿਤਿਆ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਆਦਿਤਿਆ ਨਾਰਾਇਣ ਦਾਸ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ.

ਸੇਸ਼ਾਦਰੀ ਸੇਖਰ ਰਾਏ (ਅਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ)

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੰਜੇ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ।

ਪਿਛੋਕੜ:

1. 07.03.2000 ਨੂੰ ਲਗਭਗ 1:00 ਵਜੇ ਵਿਕਾਸ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਕਿ ਲਗਭਗ 22 ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਘਰ ਤੋਂ ਭੰਡਾਰ ਵੱਲ ਸਰੀਰਕ ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ, ਪੰਕਜ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਫਰਦਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਜੋ ਕਿ ਸਦਰ ਹਸਪਤਾਲ, ਗੜ੍ਹਵਾ ਵਿੱਚ 2:00 ਵਜੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਵਿਕਾਸ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ ਰਾਮਾਧਾਰ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਅਚਾਨਕ ਛੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਸੜਕ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ; ਨਾਮਤਃ ਪੱਪੂ ਤਿਵਾਰੀ (ਕ੍ਰਿ.ਆ. ਨੰਬਰ 1492/2021 ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ), ਸੰਜੇ ਰਾਮ, ਉਦੇ ਪਾਲ, ਅਜੇ ਪਾਲ, ਪਿੰਟੂ ਤਿਵਾਰੀ ਅਤੇ ਲਾਅ ਤਿਵਾਰੀ (ਕ੍ਰਿ. ਆ. ਨੰਬਰ 1202-1203/ 2014 ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ)। ਪੱਪੂ ਤਿਵਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਿਸਤੌਲ ਨਾਲ ਵਿਕਾਸ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੜਕ ਦੇ ਪਾਸੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਬਾਕੀ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਚਾਕੂਆਂ ਲੈ ਕੇ ਉਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਚਾਕੂ ਮਾਰੇ। ਹੰਗਾਮੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ, ਪੰਕਜ

ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ ਉਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਦੌੜਿਆ। ਉਸ ਸੂਚਨਾਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਦੇਖ ਕੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅਹਿਰ ਉੱਤੇ ਬਣੇ ਰਸਤੇ ਵੱਲ ਭੱਜ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੌਜੂਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਗਵਾਹੀ ਨਾ ਦੇਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਸੂਚਨਾਕਰਤਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਕਿ ਉਹ ਪਿੰਟੂ ਤਿਵਾਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕਾਨਾ ਹੱਕ ਵਾਲੀ ਮਾਰੂਤੀ ਵੈਨ ਨੰਬਰ ਡੀ ਐੱਲ-2 ਸੀ-ਐੱਸ/177 ਵਿੱਚ ਭੱਜ ਗਏ। ਫਰਦਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਗੜ੍ਹਵਾ ਪੀ.ਐਸ. ਕੇਸ ਨੰਬਰ 33 ਦਾ 2000 ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 (ਇਸਨੂੰ 'ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 302 ਅਤੇ 34 ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ, 1959 (ਇਸਨੂੰ 'ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ ਛੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

2. ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਏ.ਐਸ.ਆਈ') ਰਜਨੀਕਾਂਤ ਝਾ ਨੇ ਇੱਕ ਇਨਕੁਆਸਟ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਪਰ ਅੱਗ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਚੋਟ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ। ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਡਾ. ਮਹੇਸ਼ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਿੰਘ, ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ, ਸਬ-ਡਿਵੀਜਨਲ ਹਸਪਤਾਲ, ਗੜ੍ਹਵਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਬਹੁ-ਚੋਟਾਂ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਸਦਮੇ ਅਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਬਹਾਵ ਕਾਰਨ ਬਤਾਇਆ ਗਿਆ। ਚੋਟਾਂ ਇੱਕ ਅਤੇ ਦੋ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਾਂਹ ਦੀਆਂ ਚੋਟਾਂ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ। ਮਾਰੁਤੀ ਵੈਨ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 09.03.2000 ਨੂੰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਾਨੂੰਨ @ ਉਪੇਂਦਰ ਤਿਵਾਰੀ ਨੂੰ 16.03.2000 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ, 02.06.2000 ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 302 ਅਤੇ 34 ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ ਸਾਰੇ ਛੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਲਈ ਗੌਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੇਸ ਨੂੰ 26.07.2000 ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨਜ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਸਾਰੇ ਛੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਧਾਰਾ 34 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਪੱਪੂ ਤਿਵਾਰੀ ਨੂੰ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਸੁਣਾਈ ਗਈ।

3. ਸੈਸ਼ਨਜ਼ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨੰਬਰ 159/2001 ਦੌਰਾਨ, ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ 22 ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਨੇ ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। 27.05.2002 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਅਤੇ 28.05.2002 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਪੱਪੂ ਤਿਵਾਰੀ ਨੂੰ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਵਾਧੂ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਸੁਣਾਈ ਗਈ।

4. ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਅਪੀਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਕਾਨੂੰਨ ਤਿਵਾਰੀ ਅਤੇ ਪਿੰਟੂ ਤਿਵਾਰੀ ਨੇ ਇੱਕੱਠੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 248/2002 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਦਕਿ ਬਾਕੀ ਚਾਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 349/2002 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਝਾਰਖੰਡ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 07.05.2012 ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਛੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਨਾਬਾਲਗਤਾ ਦੇ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਕਿਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਪਿੰਟੂ ਤਿਵਾਰੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਜੁਵੈਨਾਇਲ ਜਸਟਿਸ (ਕੇਅਰ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2000 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 15 ਅਤੇ 16 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਹਿਰਾਸਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੰਜੇ ਰਾਮ ਅਤੇ ਉਦੇ ਪਾਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਦੋਵੇਂ ਪੱਪੂ ਤਿਵਾਰੀ ਬਨਾਮ ਝਾਰਖੰਡ ਰਾਜ [ਸੰਜੇ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

5. ਪੱਪੂ ਤਿਵਾਰੀ ਨੇ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਯਾਚਿਕਾ (ਛੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 'ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ.') ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਤਮਸਮਰਪਣ ਤੋਂ ਛੋਟ ਮੰਗਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਲਗਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 09.11.2012 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪੱਪੂ ਤਿਵਾਰੀ ਨੂੰ ਆਤਮਸਮਰਪਣ ਲਈ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ, ਪੱਪੂ ਤਿਵਾਰੀ ਨੂੰ 18.02.2013 ਨੂੰ ਆਤਮਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤੇ ਦਾ ਵਾਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਫੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੱਪੂ ਤਿਵਾਰੀ ਨੇ ਆਤਮਸਮਰਪਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. ਨੂੰ 18.02.2013 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

6. ਕਾਨੂੰਨ @ ਉਪੇਂਦਰ ਤਿਵਾਰੀ ਅਤੇ ਅਜੈ ਪਾਲ ਨੇ ਇੱਕ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. ਨੂੰ ਇੱਕੱਠੇ ਪਸੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੇਰੀ ਦੀ ਮਾਫ਼ੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਲਗਾਈ ਗਈ। ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ 19.11.2013 ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਅਜੈ ਪਾਲ (ਯਾਚੀ ਨੰਬਰ 2) ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਦਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਤਿਵਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 07.05.2014 ਨੂੰ, ਉਕਤ ਅਪੀਲ ਲਈ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜੋ ਕਿ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1202-1203/2014 ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੀ ਗਈ।

7. ਪੱਪੂ ਤਿਵਾਰੀ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਤੌਰ 'ਤੇ 25.06.2015 ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. ਨੂੰ ਮੁੜ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦੀ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਪਰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ 07.03.2017 ਨੂੰ 862 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਉਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਪੱਪੂ ਤਿਵਾਰੀ ਨੇ 22.01.2021 ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮੰਗਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਮੀਖਿਆ ਯਾਚਿਕਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਸਮੀਖਿਆ ਯਾਚਿਕਾ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ 27.01.2021 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

8. ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਕਾਨੂੰਨ ਤਿਵਾਰੀ ਨੂੰ 28.09.2016 ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 01.09.2021 ਨੂੰ ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਤਿਵਾਰੀ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਤਰਕ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

9. ਜਿਹੜੇ ਪੱਪੂ ਤਿਵਾਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 04.10.2021 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਲੈ ਜਾਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. ਵਿੱਚ ਵੀ 23.11.2021 ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

10. ਉਪਰੋਕਤ ਪਿਛੋਕੜ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਹ ਦੋ ਅਪੀਲਾਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਕ੍ਰਿ. ਨੰ.1202-1203/2011 (ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ @ ਉਪੇਂਦਰ ਤਿਵਾਰੀ):

11. ਜਿਹੜੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤਿਵਾਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਇਕ ਸਵਾਲ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲ ਨੂੰ

ਉਸ (ਕਾਨੂੰਨ ਤਿਵਾਰੀ) ਅਤੇ ਅਜੈ ਪਾਲ ਵੱਲੋਂ ਇਕੱਠੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਅਜੈ ਪਾਲ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ, ਸਬੂਤ ਸਾਂਝੇ ਹੋਣਾ, ਨਿਯਮ ਸਾਂਝਾ ਹੋਣਾ, ਭਾਵ, ਪੰਜ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਛੁਰੇ ਦੇ ਘਾਵ ਲਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਗਈ, ਕਾਨੂੰਨ ਤਿਵਾਰੀ ਲਈ ਕੀ ਬਚਾਅ ਉਪਲਬਧ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

12. ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਦੀ ਅਪੀਲ ਇੱਕ ਸੀਮਿਤ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੀ ਉਸਦੀ ਅਲੀਬਾਈ ਦੀ ਦਲੀਲ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ।

13. ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲੇਟ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਖਾਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋ ਬਚਾਅ ਗਵਾਹਾਂ, ਰਾਜੇਂਦਰ ਯਾਦਵ (ਡੀਡਬਲਿਊ-1) ਅਤੇ ਸਮਸੁੱਦੀਨ ਅੰਸਾਰੀ (ਡੀਡਬਲਿਊ-2) ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਡੀਡਬਲਿਊ-1 ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਕਿ 24.01.2000 ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ @ ਉਪੇਂਦਰ ਤਿਵਾਰੀ ਦੇ ਸੱਜੇ ਘੁੱਟਣੇ ਦਾ ਐਕਸ-ਰੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਨਕਦ ਮੈਮੋ (ਐਕਸ. ਏ) ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਡਾ. ਐਮ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਲਾਹ 'ਤੇ ਘੁੱਟਣੇ ਦਾ ਐਕਸ-ਰੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਡੀਡਬਲਿਊ-2 ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ @ ਉਪੇਂਦਰ ਤਿਵਾਰੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ ਅਤੇ 24.01.2000 ਨੂੰ, ਉਹ ਸਿਲੀਆ ਡੋਂਗਰ ਤੋਂ ਗਟਖਾ ਬੱਸ ਰਾਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤਿਵਾਰੀ ਨੂੰ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਤੋਂ ਡਿੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਰਦ ਵਿੱਚ ਤੜਫਦਾ ਦੇਖਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜ੍ਹਿਆ ਦੇਖਿਆ। ਇੱਕ ਰਿਕਸ਼ਾ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤਿਵਾਰੀ ਨੂੰ ਰਿਕਸ਼ਾ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਗੜ੍ਹਵਾ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਡਾ. ਐਮ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਐਕਸ-ਰੇ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਐਕਸ-ਰੇ ਜਨਤਾ ਕਲੀਨਿਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸਦਾ ਪੈਰ ਘੁੱਟਣੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਨੂੰਨ ਤਿਵਾਰੀ ਨੂੰ ਮਦਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਕੰਚਨ ਯਾਦਵ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ। ਕਾਨੂੰਨ ਤਿਵਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਡੀਡਬਲਿਊ-2 ਚਲਾ ਗਿਆ।

14. ਬਚਾਅ ਦੀ ਅਰਦਾਸ 'ਤੇ ਦੋ ਗਵਾਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਵਜੋਂ ਵੀ ਜਾਂਚੇ ਗਏ – ਆਲਮੁੱਦੀਨ ਖਾਨ (ਸੀਡਬਲਿਊ-1), ਜਿਸ ਨੇ ਡਾ. ਐਮ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ (ਐਕਸ. ਏ) ਅਤੇ ਦਵਾਈ ਦੀ ਰਸੀਦ (ਐਕਸ. ਏ/1) ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਕਸ਼ੈ ਕੁਮਾਰ ਮਹਤੋ (ਸੀਡਬਲਿਊ-2) ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਤਿਵਾਰੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ, ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਤਿਵਾਰੀ ਗਟਖਾ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਮੋਹਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮਹਤੋ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਕਤਲ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦੇਖਣ ਲਈ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇਲਾਜ ਦਾ ਗਵਾਹ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ @ ਉਪੇਂਦਰ ਤਿਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਪੈਰ 'ਤੇ ਪਲਾਸਟਰ ਲਗਾ ਕੇ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਘਟਨਾ ਦੇ ਦਿਨ ਉਸਦਾ ਪੈਰ ਟੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਤਿਵਾਰੀ ਲਈ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਐਕਸ-ਰੇ ਪਲੇਟ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਡਾ. ਐਮ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। **ਡਾਕਟਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੱਖਿਆ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. 'ਤੇ ਦਾਖਲੇ ਜਾਂ ਇਲਾਜ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਗਜ਼ ਨਹੀਂ ਗੜ੍ਹਵਾ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ**

ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਟੁੱਟੀ ਲੱਤ ਦਾ ਇਲਾਜ ਅਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰੋ.

15. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੈ ਕਿ ਇੰਟਰ ਅਲੀਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫਰਦਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਔਪਚਾਰਿਕ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਪੀ.ਐਸ. ਕੇਸ ਨੰਬਰ 6/2000 ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 364, 365 ਅਤੇ 120ਬੀ ਦੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ 26.01.2000 ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਤਲ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਗਵਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸੀ। ਲਾ ਤਿਵਾਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਘਟਨਾ 26.01.2000 ਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲਾ ਤਿਵਾਰੀ ਦਾ ਪੈਰ 24.01.2000 ਨੂੰ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਸੀ। ਲਾ ਤਿਵਾਰੀ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 365 ਅਧੀਨ 28.02.2000 ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੋਸ਼ੀਵਾਦ ਖਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਅਨੁਸਾਰ, ਲਾ ਤਿਵਾਰੀ ਨੂੰ 17.12.2005 ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

16. ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤਿੰਨ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਗਵਾਹ ਹਨ, ਪੰਕਜ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-6), ਸੁਬੋਧ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-13) ਅਤੇ ਚੰਦਰਮਣੀ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-18) ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਨੇ ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕਸਾਰਤਾ ਵਿਖਾਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਲਾ ਤਿਵਾਰੀ ਨੂੰ ਭੂਮਿਕਾ ਸੌਂਪੀ। ਉਸ ਨੇ 07.03.2000 ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰੀਮਿਸਿਜ਼ ਨੂੰ ਛੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਆਈ.ਓ. ਦੁਆਰਾ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 04.04.2000 ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦਾ ਤਰਕ ਸੀ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਡਾ. ਐਮ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਲਾਹ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਐਕਸ-ਰੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਅਤੇ ਡਾ. ਐਮ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਦੇ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਜਾਂ ਸੱਦਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਲਾ ਤਿਵਾਰੀ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਕਾਗਜ਼ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਵੀ ਫਰਦਬਿਆਨ 'ਤੇ ਦਿਲਾਇਆ ਕਿ ਲਾ ਤਿਵਾਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਮਰਿਤਕ ਦੀ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਮੇਰਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ ਮੰਗੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਿਰਾਸਤ ਦੌਰਾਨ ਲਾ ਤਿਵਾਰੀ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ 13.06.2001 ਨੂੰ ਅੱਗਨਾਸ਼ਕ ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਚੋਟ ਲੱਗੀ। ਨਤੀਜਤਨ, ਕੇਸ ਨੰਬਰ 107/2001 ਨੂੰ ਗੜ੍ਹਵਾ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਜੈ ਪਾਲ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਅਜੈ ਪਾਲ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਜਾਂਚਣ ਦਾ ਇੱਕੋ ਪਹਿਲੂ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਦੋ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਨੀਚੇ ਦੇ ਅਲੀਬੀ ਦੇ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਮਾਨ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨਾਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਦਾਵਾ ਉਠਾਉਣ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਭਾਰ ਭਾਰੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਦਾਵਾ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਹ ਭਾਰ ਉਤਾਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ 'ਵਿਜੇ ਪਾਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ. ਸਰਕਾਰ)' ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ:

"27. ਸਾਡੀ ਵਿਚਾਰਿਕ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਲੀਬੀ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਤੱਥ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਰੰਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਅਲੀਬੀ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਬੂਤ ਅਧੂਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਤਰਕ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਘਟਨਾ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਬੂਤ ਅਜਿਹੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰੇ। ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਬੋਝ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਲੀਬੀ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀਤਾ ਨਾਲ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।"

ਜਿਤੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ:

"71. ... ਅਲੀਬੀ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ 'ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸਬੂਤ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜੋ, ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਾਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਲੀਬੀ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਅਲੀਬੀ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਸਕੇ।"

17. ਅਸੀਂ ਲਾ ਤਿਵਾਰੀ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਸੀਮਿਤ ਦਾਇਰੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਰਾਜ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੋਝ ਲਾ ਤਿਵਾਰੀ 'ਤੇ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਲੀਬੀ ਦੀ ਦਲੀਲ ('ਵਿਜੇ ਪਾਲ' ਅਤੇ 'ਜਿਤੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ') ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਅਸਫਲ ਰਹੇ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਲਾ ਤਿਵਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਬਚਾਅ ਗਵਾਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਦੋ ਅਦਾਲਤੀ ਗਵਾਹ ਵੀ ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

18. ਇਹ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਗਵਾਹ ਡਾ. ਐਮ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਦੇ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ।

19. ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਪਛਾਣ ਦੀ ਉਲਝਣ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਡਾ. ਐਮ.ਪੀ. ਸਿੰਘ (ਡੀ.ਡਬਲਿਊ-1) ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਉਹੀ ਡਾਕਟਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਡਾ. ਐਮ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਲਾਹ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਐਕਸ-ਰੇ ਪਲੇਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਡੀ.ਡਬਲਿਊ-2 ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਲਾਅ ਤਿਵਾਰੀ ਨੂੰ ਗੜ੍ਹਵਾ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਪਰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਜਾਂ ਇਲਾਜ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਲਾਅ ਤਿਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਭਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਲੀਬੀ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕੋ ਪਹਿਲੂ ਸੀ।

20. ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕੇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਅ ਤਿਵਾਰੀ ਅਤੇ ਉਸ

ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਹੈ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਸਮਕਾਲੀਨ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦਾਅਵਾ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਲਾਅ ਤਿਵਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਨੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਸਾਡੇ ਉਪਰੋਕਤ ਖੋਜਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਪਹਿਲੂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ।

21. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਲਾਅ @ ਉਪੇਂਦਰ ਤਿਵਾਰੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕ੍ਰਿ.ਅ. ਨੰਬਰ 1492/2021 (ਪੱਪੂ ਤਿਵਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲ):

22. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਜੁਰਿਸਪ੍ਰੂਡੈਂਸ ਦਾ ਮੂਲ ਸਿਦਾਂਤ ਹੈ। ਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਸਿਦਾਂਤ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਭਿਯੋਗ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

23. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਪੰਕਜ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਏ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਭਰਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-6 ਵਜੋਂ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਰਦਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ "ਕਈ ਗਵਾਹ" ਕਿਹਾ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-13 ਇੱਕ ਮੌਕੇ ਦਾ ਗਵਾਹ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਗੀ ਸ਼ੱਕੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਦਸ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਸੀ।

24. ਅਸੀਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੱਡੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹਨ ਜੋ ਅਭਿਯੋਗ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੋਣ। ਤਿੰਨ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਗਵਾਹ ਹਨ। ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ, ਪੀਡਬਲਿਊ-6, ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਨਕਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਨੇੜਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੀਡਬਲਿਊ-13 ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਮੌਕੇ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਭਾਵੇਂ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਅਰਥ ਵਿੱਚ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਲਈ ਤੀਜਾ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਗਵਾਹ, ਪੀਡਬਲਿਊ-18, ਹੈ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੈ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਮਾਮਾ ਸੀ।

25. ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜੋਰਦਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕਹਾਣੀ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. 07.03.2000 ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ

ਵੇਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ 08.03.2000 ਨੂੰ ਪਹੁੰਚੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸੀ।

26. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਘਟਨਾ 07.03.2000 ਨੂੰ 1300 ਘੰਟੇ 'ਤੇ ਵਾਪਰੀ, 1343 ਘੰਟੇ 'ਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਂ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕਾਲ ਆਈ ਕਿ ਜਖਮੀ ਹਸਪਤਾਲ ਆਏ ਹਨ ਅਤੇ ਫਰਦਬਿਆਨ ਦਾ ਸਮਾਂ 1400 ਘੰਟੇ ਹੈ। ਇਨਕੁਆਸਟ ਰਿਪੋਰਟ 1410 ਘੰਟੇ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. 1425 ਘੰਟੇ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਲਾਸ਼ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਲਈ 1445 ਘੰਟੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਆਈ.ਓ. ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ 1550 ਘੰਟੇ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਆਈ.ਓ. ਅਰਧ ਰਾਤ ਨੂੰ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ., ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 08.03.2000 ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ। ਇਹ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਤਾਰੀਖਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਦਸੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਤਾਰੀਖ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਕੋਪ ਨਹੀਂ ਸੀ।

27. **ਅਸੀਂ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਸੁਦਰਸ਼ਨ & ਅਨ੍ਰ. ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ.** ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਕਾਲਮ 15 ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ ਜੋ ਖਾਲੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਸੱਚਾ ਵਰਜਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਛੇੜਛਾੜ ਜਾਂ ਇੰਟਰਪੋਲੇਸ਼ਨ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਧਾਨਿਕ ਜ਼ਰੂਰਤ ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂੰਨ, 1973 (ਇਸ ਨੂੰ 'ਦ ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ.' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਧਾਰਾ 157 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਸੀ।

28. ਉਪਰੋਕਤ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 157 ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਦੀ ਸੂਚਨਾ 'ਤੇ, ਫਰਦਬਿਆਨ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਮੌਕੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਉਸੇ ਦੇ 25 ਮਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਖਾਮੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਭੇਜਣ ਦੀ ਲੋੜ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

29. ਹੁਣ ਅਗਲੀ ਦਲੀਲ ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹੋਏ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੌਕੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ (ਐਕਸ.3) ਅਤੇ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ (ਐਕਸ.1) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਸੀ। ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੌਕੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਛੇ ਜਖਮਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀ ਦੇ ਜਖਮ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦਕਿ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ 26 ਜਖਮਾਂ ਸਮੇਤ ਗੋਲੀ ਦਾ ਜਖਮ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿਸਤੌਲ ਨਾ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ

ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਕਾਰਤੂਸ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਰਜਨੀਕਾਂਤ ਝਾ ਜਿਸ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਫਰਦਬਿਆਨ ਅਤੇ ਮੌਕੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਗਵਾਹੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਵਕੀਲ ਨੇ **ਮੌਲਾ ਬਕਸ & ਓਰਸ. ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ** ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟਿੱਪਣੀਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

30. **ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਇਸਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਸੁਰੇਂਦਰ ਰਾਯ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ1). ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੈਡੀਕਲ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ (ਸੁਰਜਨ & ਓਰਸ. ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਰਾਜਸਥਾਨ2). ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਪੈਡਾ ਨਾਰਾਇਣਾ & ਓਰਸ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼3** ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 174 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਜਾਂ ਅਸਵਾਭਾਵਿਕ ਮੌਤ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਮੌਤ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਜਾਂ ਕਿਸ ਨੇ ਮਾਰਿਆ ਇਹ ਵੇਰਵੇ ਧਾਰਾ 174 ਦੀ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ, ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਵੇਰਵੇ ਮੌਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ (ਯੋਗੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮਹਾਬੀਰ ਸਿੰਘ & ਓਰਸ.4).

31. **ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਗਲਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਤਹਿਸੀਨ ਪੂਨਾਵਾਲਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ5** ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ। ਮੌਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ, ਜੋ ਡਾਕਟਰ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕੋ-ਲੀਗਲ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨਕ ਜਾਂਚ ਰਾਹੀਂ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਲਾ ਬਕਸ & ਓਰਸ.6 ਕੇਸ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪੰਚਨਾਮਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਜੁਰਿਸਪ੍ਰੂਡੈਂਸ ਵਿੱਚ ਮਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

* * *

32. ਉਪਰੋਕਤ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ 'ਤੇ, ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੰਦਰਭ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਏ ਦੁਆਰਾ ਪੀੜਤ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਅੰਤਰ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ, ਜੋ ਕਿ ਕੋਈ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਦੀ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੌਤ ਹੋਈ ਹੈ ਹਾਲਾਤ, ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਅਸਵਾਭਾਵਿਕ ਸੀ। ਸੱਟਾਂ ਸਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਕਤਲ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ। ਮਾਹਰ ਡਾਕਟਰ ਹੈ ਜੋ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਲੀਗਲ ਮਾਹਰ ਹੈ। ਦੋ ਫਾਇਰ ਆਰਮ ਸੱਟਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਥੇ ਦਾਖਲ ਹੋਣ

ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਜਖਮਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਰੰਤ ਅਗਾਂਹ ਵਧਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੱਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਦਾ ਸਮਾਂ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਤੱਥ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੇ।

33. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਜੋਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੀਜੇ ਪਹਲੂ ਵਿੱਚ ਮੈਡੀਕਲ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਨੇਤਰ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਸੰਗਤੀ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਦੌਰਾਨ 26 ਜਖਮਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅੱਗਨੇਹਾਸਤਰ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੱਪੂ ਤਿਵਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਅੱਗਨੇਹਾਸਤਰ ਦੀ ਚੋਟ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਛੁਰਿਆਂ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਭਿਯੋਗ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਗਵਾਹ ਦੁਪਹਿਰ 1:00 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਜਿਮ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੇਟ ਖਾਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮਲਾਸ਼ਯ ਅਤੇ ਮੂਤ੍ਰਾਸ਼ਯ ਭਰੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜੋ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਲਕਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਸ਼ਤਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਸਵੇਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਦਿਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ।

34. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਅੱਗਨੇਹਾਸਤਰ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ, ਜਖਮ ਗੋਲੀ ਜਾਂ ਛਰਰੇ ਨਾਲ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਅੱਗਨੇਹਾਸਤਰ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿਥੇ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਗੁਣਵੱਤਾ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੈ, ਸਟੈਂਡਰਡ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਾਮਾਨਿਆ ਛਰਰੇ ਪੈਟਰਨ ਨੂੰ ਸਹੀਤਾ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ (ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਸਿੰਘ & ਓਰਸ. ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਦਾ ਐਮ.ਪੀ.)।

35. ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂਤਰਣ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੈਡੀਕਲ ਅਤੇ ਨੇਤਰ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਵਿਸੰਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅੱਗਨੇਹਾਸਤਰ ਦੀ ਚੋਟ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਲੱਗੀ ਸੀ, ਬਾਰੇ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋਇਆ। ਹੋਰ, ਅੱਖੀਂ ਦੇਖੇ ਗਵਾਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਨ ਕਿ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਛੁਰਿਆਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਇੱਕੋ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਲੇਟਾ ਰਹੇਗਾ, ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਪਿੱਛੇ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਓਂ ਜਖਮਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਹਾਣੀ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਹੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਖਾਮੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਨੀਚੇ ਦੇ ਸਮਾਨ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਉਲਟਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰੇ।

36. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਾਕੀ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਖਾਮੀਆਂ ਵਾਲੀ ਜਾਂਚ, ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ 'ਤੇ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅੱਖਾਂ ਦੇਖੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਕਹਾਣੀ, ਜੋ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ

ਹੈ, ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਕੇਸ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਜੋ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਇਹ ਹੋਵੇ ਕਿ ਨਿੱਕੀ-ਨਿੱਕੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰੀਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਲੱਭਿਆ ਜਾਵੇ।

37. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈ ਗਈ ਆਖਰੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਆਈ.ਓ. ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 53 ਦੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਧਿਆਨ 'ਚ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲਾ ਮਾੜਾ ਚਰਿੱਤਰ ਤਬ ਤੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਚੰਗੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਸਬੂਤ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਕੇਸ 'ਚ ਇਹ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ 'ਚ ਜੋ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਈ.ਓ. ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਜਿਸ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਖਤਰਨਾਕ ਸਨ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਭਾਰ ਪਾਇਆ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-13 ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਪਛਾਣ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੜਕ ਰਾਹੀਂ ਲੰਘਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਲਾਕੇ ਦਾ "ਬੌਸ" ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ, ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੁਕਾਈ ਗਈ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ।

ਨਿਸਚਾ:

38. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ 'ਚ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਉੱਠਾਉਣ ਦੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨਿਸ਼ਿਨ ਜੈਨ
(ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ: ਯਮੁਨਾ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ.)

ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate